

# DIVOKÁ ŠÁRKA



PRAHA  
PRAGUE  
PRAGA  
PRAG

## ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY

**ROZLOHA:** 253,4 ha

**KATASTRÁLNÍ ÚZEMÍ:** Liboc, Vokovice

**NEJVÍCE ZASTOUPENÉ DŘEVINY:** dub zimní, borovice lesní

**PŘEVLÁDAJÍCÍ STANOVIŠTĚ:** živná stanoviště nižších poloh

**VĚK POROSTŮ:** nejvíce je zastoupena 5. věková třída, tedy věk 81–100 let

**LESNÍ POROSTY:** 223,5 ha

**NELESNÍ PLOCHY (LOUKY, VODNÍ PLOCHY, CESTY):** 29,9 ha

**VLASTNÍK LESA:** hlavní město Praha, zastoupené odborem ochrany prostředí MHMP

**ÚDRŽBU PROVÁDÍ:** Lesy hl. m. Prahy

Upozorňujeme návštěvníky, že dle platného lesního zákona je vstup do lesa na vlastní nebezpečí.

## ZAJÍMAVOSTI

**Slovanské hradiště** – Velké slovanské hradiště stávalo na Kozákově skále od 8. století a bývalo významným obchodním střediskem pro pražskou oblast před vznikem Pražského hradu. Kombinací valů a skal zde bylo vystavěno vnitřní hradisko a dvě předhradí. Hradiště postupně zaniklo na přelomu 9. a 10. století.

**Vodní nádrž Džbán** – Vodní dílo Džbán bylo postaveno v letech 1966–1971 na Litovicko-Šáreckém potoce především za účelem rekreace. Jeho další funkcí je zajištění minimálního průtoku pod hrází a snížení dopadů povodní. Na pravém břehu se nachází známé koupaliště Džbán. Nádrž je také významným rybářským revírem pro sportovní rybolov, má rozlohu 18 ha a je dlouhá téměř 1 km. V roce 2008 byla odbahněna.

**Soutěska Džbán** – Soutěska Džbán tvořená Šestákovou a Kozákovou skálou, masív Dívčí skok a Nebušické skály jsou tvořeny tmavými buližníky neboli proterozoickými silicity. Buližníky jsou značně tvrdé a odolné horniny složené z křemene. Jsou to horniny, které se před více než 600 miliony lety uložily na dně oceánu, kde vznikly vysrážením oxidu křemičitého na horkých pramenech. Na buližnících z Divoké Šárky byly objeveny zkamenělé pozůstatky nejstarších mikroorganismů v Čechách.

**Šárecké kuličky** – V Šárce a na polích kolem Šárky se nacházely a dodnes se dají najít tzv. šárecké kuličky, což jsou křemité konkrce (kulovité útvary) prvohorního stáří, v nichž se nachází zkameněliny (např. trilobiti). Vznikly nahromaděním minerálních látek v usazených horninách kolem růstového centra, kterým byla právě zkamenělina. V těchto kuličkách byly nalezeny a také popsány stovky prvohorních živočichů.

**Dívčí skok** – Ze skály Dívčí skok je nádherný výhled na Džbán. Z této skály podle legendy skočila pověstná dívka Šárka, která poté, co zradila Ctirada a jeho družinu, byla pronásledována výčitkami. Pod skálou se nachází koupaliště a restaurace.

**Čertův mlýn** – Mlýn byl postaven na přelomu 17. a 18. století. V 1. polovině 20. století byl prosperující výletní restaurací.

## V roce 2019 vydalo Hlavní město Praha, odbor ochrany prostředí MHMP

Autoři textů a fotografií: Ing. Dan Frantič, Mgr. Jana Karnecká, Ing. Petr Slavík  
Fotografie na úvodní stránce (zleva doprava, shora dolů): soutěska Džbán, lesy v Divoké Šárce (letecký pohled), dětské hřiště Zlodějka, Litovicko-Šárecký potok

Další informace o pražské přírodě: [www.praha-priroda.cz](http://www.praha-priroda.cz), [portalzp.praha.eu](http://portalzp.praha.eu)

IISBN 978-80-7647-025-5

1. Slovanské hradiště
2. Soutěska Džbán
3. Koupaliště Džbán
4. Koupaliště Divoká Šárka
5. Dívčí skok
6. Přírodní divadlo
7. Čertův mlýn
8. Stezka mokřadem

- Dětské hřiště
- Altán
- Veřejné ohniště
- Fitness prvky
- Pramen, studánka
- Ovocný sad

- Občerstvení, restaurace
- Vyhlička
- Parkoviště
- Zastávka tramvaje, autobusu
- Stanice metra A

- Hranice lesa
- Referenční plochy (viz text)
- Chráněné území
- Turistická stezka
- Značená cyklotrasa
- Hranice přírodního parku



## HISTORIE A SOUČASNOST LESA

Celá oblast Šárky se nachází ve starosídelní oblasti, kde člověk po tisíciletí ovlivňoval krajinu jako pastevec a rolník. Právě proto zde vznikla mozaika lesů, pastvin a luk a ještě v 19. stol. bylo území Šárky téměř bezlesé. Na řadě míst se do 18. stol. nacházely vinice. Zbytky původních lesů zde měly teplý a suchý ráz. Rostly zde zejména doubravy a dubohabřiny, na severních svazích se nacházel i buk. Z těchto původních lesů se do dnešních dnů zachovaly jen zbytky, tím největším je část Nebušického háje.

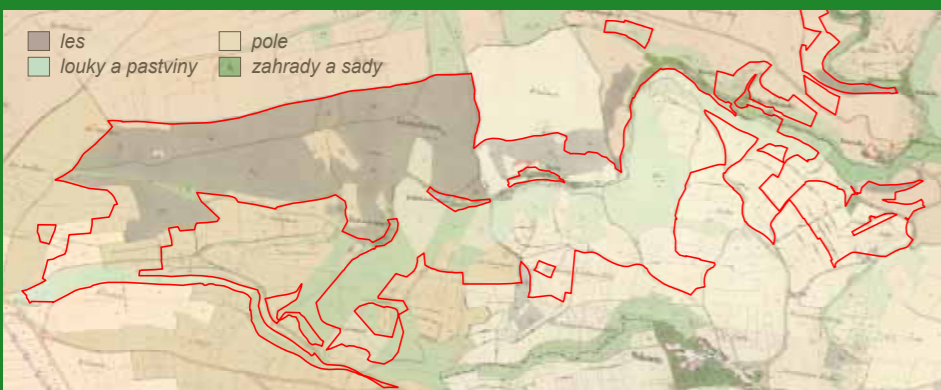
Dnes je území hojně zalesněno, a to zejména díky výsadbám na přelomu 19. a 20. století. Dřeviny, které zde byly vysazovány, byly však často nevhodné, např. trnovník akát, borovice černá, dub červený, ale i smrk ztepilý. V posledních desetiletích zde také dochází k samovolnému zarůstání dalších ploch lesními dřevinami i křovinami, takže porosty už nyní souvisle pokrývají území dříve zcela holá. Zbytky skalních stepí a vřesovišť jsou dnes součástí chráněných území a jsou udržovány tradiční pastvou.

V současné době je snahou nevhodné dřeviny nahradit dřevinami původními. Vysazují se zde zejména duby, buky a habry, na vhodných místech i jedle. V rámci lesního hospodaření se v lese provádí obnova zejména smrkových porostů a porostů dubu červeného, rovněž se provádějí výchovné zásahy – prořezávky a probírky se zaměřením na podporu domácích dřevin.

Lesy v Šárce jsou jako všechny lesy v majetku hl. m. Prahy obhospodařovány podle zásad trvale udržitelného hospodaření v lesích. Hl. m. Praha je navíc od května 2007 držitelem mezinárodního, ekologicky přísného lesního certifikátu Forest Stewardship Council® (FSC®). V souladu s touto certifikací hospodaření v lesích směřuje k dosažení přírodě blízkých lesních porostů, to vše s přihlédnutím k mimoprodukčnímu poslání pražských lesů. V rámci certifikace FSC® byly též vymezeny tzv. referenční plochy, které jsou vyjmuty z intenzivního lesnického využívání.



Značka  
odpovědného lesnictví



Území Divoké Šárky na mapě stabilního katastru z roku 1848

Červeně je vyznačena hranice současného lesa v majetku hl. m. Prahy. Z mapy je patrné, kde se historicky nacházely lesy a která území byla zalesněna později.



Sad pod Kozákovou skálou

Řízená pastva ovcí a koz

## REKREACE

Krajina Divoké Šárky je velmi krásná a romantická a těžko lze uvěřit, že je součástí velkoměsta. Je to krajina se strmými skalami a soutěskami, rozsáhlými lesy, loukami a stepmi, na kterých se pasou ovce a kozy. Název Šárka pravděpodobně vznikl ze slova šarý neboli šerý, což zřejmě charakterizuje šeré šárecké soutěsky. Divoká Šárka patří mezi nejznámější a nejnavštěvovanější pražské přírodní lokality a je tradičním výletním místem Pražanů. Ročně ji navštíví více než 1,2 milionu návštěvníků. Je snadno dostupná městskou hromadnou dopravou a je také velmi oblíbená mezi cyklisty. Nejhezčí vycházka kopíruje červenou turistickou stezku, která vychází od konečné tramvaje Divoká Šárka a vede údolím Litovicko-Šáreckého potoka. V létě je zde možné navštívit dvě koupaliště – Džbán a koupaliště Divoká Šárka pod Dívčím skokem. V lese jsou instalovány altány, dětská hřiště a lavičky, využíván je i piknikové místo s veřejným ohništěm.

## PŘÍRODNÍ REZERVACE DIVOKÁ ŠÁRKA

Chráněné území tvoří asi 2 km dlouhý průlom Šáreckého potoka tvrdými buližníky, vytvářející dvě bizarní soutěsky, a náhorní plošina nad soutěskou. Tyto poměry vytváří na skalních stěnách s jižní expozicí a na náhorní plošině podmínky pro existenci pozoruhodných společenstev teplomilné vegetace skalních stepí. Na stěnách se severní expozicí a na dně údolí naopak vznikla významná chladnomilná společenstva. V krátké nivě potoka pod soutěskou se zachovaly pěkné přirozené meandry. Okraje skalních plošin jsou zčásti porostlé přirozenými dubohabrovými háji, z větší části jsou však výslunné stráně pokryté teplomilnou květenou – společenstvy skalních stepí s modřencem tenkokvětým, kavylem Ivanovým a hlavně tařicí skalní. V údolích nalezneme zbytky přirozených potočních olšin. Na výslunných teplých lokalitách žije řada druhů stepních a lesostepních měkkýšů a hmyzu. Žije zde také mnoho druhů ptáků, včetně druhů chráněných (např. pěnice vlašská, bělořit šedý a vzácně i slavík obecný).

Lokalita je současně národní kulturní památkou (stávalo zde slovanské hradiště) i archeologickou lokalitou a svým přírodním a historickým významem patří k nejvýznamnějším lokalitám svého druhu v ČR.

Území je pravidelně udržováno postupy, které do určité míry napodobují dřívější hospodaření a využívání člověkem, včetně řízené pastvy stádem ovcí a koz.

## PŘÍRODNÍ PAMÁTKA VIZERKA

Vizerka byla kdysi sadem a pastvinou s teplomilnými kostřavovými trávníky. Dnes se zde nacházejí skalní a travní stepi, které zarůstají dřevinami (hloh, růže a jasan). Vyskytuje se zde hodnotná teplomilná flóra (koniklec luční, chmerek vytrvalý, třemdava bílá) a fauna (zejména brouci, motýli, pavouci a plži).

## ZASTOUPENÍ DŘEVIN

Snahou vlastníka lesa je, aby se zastoupení dřevin co nejvíce blížilo původnímu přirozenému složení porostů v daném území. Rovněž se zohledňuje převážně mimoprodukční – rekreační – poslání pražských lesů (tj. používání pestré dřevinné skladby), včetně menšího zastoupení nepůvodních jehličnatých dřevin (např. modřín, douglaska). Současné procentuální zastoupení dřevin znázorňuje graf č. 1. Ideální (přirozené) zastoupení dřevin zobrazuje graf č. 2. Přirozené zastoupení dřevin vychází z vlastností daného stanoviště, které jsou charakterizovány zejména klimatickými poměry a půdními vlastnostmi daného území. Rozložení jednotlivých stanovišť zobrazuje graf č. 3.

*Živná stanoviště nižších poloh – stanoviště na úrodných půdách, svahy až plošiny*  
*Extrémní stanoviště – mimořádně nepříznivá stanoviště, např. rokliny, suťoviště*  
*Exponovaná stanoviště nižších poloh – stanoviště prudkých a exponovaných svahů*  
*Kyselá stanoviště nižších poloh – normální kyselá či chudá písčité stanoviště, převážně plošiny*  
*Lužní stanoviště – vlhčí či zaplavovaná stanoviště podél řek, potoků a vodotečí, sníženiny, prameniště*

Na území Divoké Šárky převládají živná stanoviště nižších poloh. Tyto podmínky vyhovují zejména dubu a buku.

## VĚKOVÁ SKLADBA POROSTŮ

Věková skladba porostů je jednou z hlavních charakteristik stavu lesa a vypovídá také mnohé o jeho historii. Na grafu č. 4 je např. jasně vidět, že v Šárce bylo nejvíce zalesňováno v období 1900 až 1920, rovněž vidíme podprůměrně zastoupenou plochu porostů obnovených v posledních dvaceti letech.

